

CENTRALNA BANKA

BOSNE I HERCEGOVINE

Broj: UV-122-01-1-22/16 NG

Sarajevo, 31. ožujak 2016. godine

Na temelju članka 2. stavak (3) točka c) i 7. stavak (1) točka b) Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH, broj 1/97, 29/02, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07) i članka 50. stavak (1) Pravilnika Centralne banke Bosne i Hercegovine, broj: UV-104-01-1-116/15 od 28. prosinca 2015. godine, Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine na četvrtoj sjednici od 31. ožujka 2016. godine, donosi

ODLUKU

o utvrđivanju operativnih pravila
za bruto poravnanje u realnom vremenu

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet)

(1) Operativnim pravilima za bruto poravnanje u realnom vremenu (u daljem tekstu: Operativna pravila) utvrđuju se uvjeti pod kojima Centralna banka Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Centralna banka) i poslovne banke ulaze u sustav bruto poravnanja u realnom vremenu (u daljem tekstu: BPRV) i napuštaju BPRV, uvjete isključivanja banaka iz BPRV-a, praksu i postupke rada BPRV-a, postupke za poravnanje klirinških neto pozicija banaka, te postupke za poravnanje sudionika BPRV-a u posebnim slučajevima.

(2) Operativna pravila i postupke za poravnanje sudionika BPRV-a propisuje Centralna banka.

(3) Centralna banka je odgovorna za javno objavljivanje Operativnih pravila za BPRV kao i svih izmjena ili dopuna istih.

(4) Poslovne banke, članice BPRV sustava su dužne svoje postupke i pravne propise koji se odnose na BPRV uskladiti s ovim operativnim pravilima.

Članak 2.

(BPRV i sudionici)

(1) Centralna banka je odgovorna za funkcioniranje BPRV-a, kojim omogućava sudionicima pojedinačno i trenutno poravnanje odobravanjem i zaduživanjem računa za poravnanje kod Centralne banke.

(2) Kroz BPRV sustav osigurano je poravnanje između samih sudionika, kao i poravnanje koje sudionici obavljaju za svoje korisnike.

(3) Sudionici BPRV-a su Centralna banka i poslovne banke koje imaju dozvolu za obavljanje platnog prometa u Bosni i Hercegovini izdanu od nadležne agencije za bankarstvo i otvoren račun rezervi kod Centralne banke.

(4) Putem BPRV-a poravnavaju se svi platni nalozi, neovisno o iznosu platnog naloga, upućeni na izvršenje od strane banaka sudionika BPRV-a i Centralne banke, žirokliringa Centralne banke i drugih pravnih osoba koje su u funkciji obračunskih agenata (npr. operatora kartičnog poslovanja).

Članak 3.

(Prava i odgovornosti Centralne banke)

(1) Centralna banka upravlja BPRV-om i vodi račune za poravnanje sudionika.

(2) Centralna banka obavlja nadzor i kontrolu rada banaka koje su sudionici BPRV-a i kontrolira da li se rad BPRV-a odvija sukladno pravilima i postupcima BPRV-a.

(3) Centralna banka može angažirati i ovlastiti revizorsku kuću u cilju obavljanja nadzora i kontrole banaka u pogledu postupanja u smislu stavka (2) ovog članka.

(4) Svi propisi Centralne banke koji su vezani za rad BPRV-a doneseni od strane Centralne banke obvezujući su za sve sudionike BPRV-a.

(5) Centralna banka će osigurati djelovanje BPRV-a sukladno Osnovnim principima za učinkovito nadgledanje bankarskog sustava - "oversight".

Članak 4.

(Čuvanje podataka)

Sva saznanja i informacije kojima raspolažu službenici Centralne banke u okviru svog svakodnevnog obavljanja poslova vezanih za BPRV smatraju se poslovnom tajnom i kao takvi se moraju tretirati, izuzev:

a) u slučaju da je neophodno informacije i podatke proslijediti institucijama ovlaštenim sukladno zakonskim propisima,

b) u slučaju da je službenik Centralne banke, koji raspolaže podacima, ovlašten da ih može predočiti organima Centralne banke,

c) u slučaju redovnog mjesečnog izvještavanja poslovnih banaka o broju i vrijednosti transakcija.

Članak 5.

(Rezervni sustav BPRV)

(1) Centralna banka osigurava dislocirani rezervni sustav BPRV u Glavnoj banci Republike Srpske Centralne Banke BiH u Banjoj Luci, koji omogućava nastavljavanje rada BPRV-a pri izvanrednim

okolnostima. U slučaju poteškoća s poravnanjem naloga u BPRV-u, Centralna banka ima pravo da promijeni radno vrijeme BPRV-a u cilju sigurnog i uspješnog okončanja postupka poravnanja.

(2) Centralna banka može ograničiti poravnanje platnih naloga među sudionicima, te obustaviti rad BPRV-a na duže ili kraće vrijeme, ako je to nužno, da bi se zaštitili interesi Centralne banke ili sudionika. Izvršavanje platnih naloga se zaustavlja ili ograničava u takvim situacijama i Centralna banka se neće smatrati odgovornom za takvo zaustavljanje ili ograničavanje.

(3) Centralna banka se neće smatrati odgovornom za obustavljanje ili otežano izvršavanje platnih naloga kad je to posljedica poteškoća na mreži SWIFT.

(4) Centralna banka se neće smatrati odgovornom i neće trpiti posljedice za neizvršenje, pogrešno izvršenje ili zakašnjelo izvršenje platnog naloga koje je prouzrokovao neki od sudionika, treća strana ili događaj koji se nije mogao predvidjeti ili izbjeći.

Članak 6.

(Odgovornost sudionika)

(1) Svaki sudionik je odgovoran za osiguranje pokrića na računu za poravnanje. Platni nalozi će biti poravnati ukoliko je na računu za poravnanje osigurano pokriće. Ukoliko pokriće nije osigurano, platni nalozi će se razvrstati i izvršiti prema prioritetu. Ukoliko sudionik ne osigura dovoljno sredstava na svom računu za poravnanje do kraja dana, dužan je sam stornirati (obustaviti) nalog, u protivnom nalog će stornirati Centralna banka.

(2) Svaki sudionik je obvezan podmiriti troškove usluga Centralne banke za sudjelovanje u BPRV-u, sukladno propisu o utvrđivanju tarife naknada Centralne banke o tarifi, zaduženjem računa rezervi sudionika kod pripadajuće glavne jedinice Centralne banke.

(3) Svaki sudionik je odgovoran za točno i pravilno prihvatanje autoriziranog platnoga naloga koji je dobio od drugog sudionika BPRV-a tijekom radnog vremena BPRV-a.

(4) Svaki sudionik je odgovoran za svoje računarske aplikacije i njihovu usklađenost i povezivost s BPRV-om i pouzdanost kako ne bi ugrozio BPRV, te za osiguranje dislociranog rezervnog sustava. Odgovornost sudionika primatelja je da provjeri autentičnost primljenog platnoga naloga.

DIO DRUGI - SUDJELOVANJE U BPRV-u

Članak 7.

(Tehnički uvjeti za uključivanje u BPRV)

(1) Sudionik mora raspolagati s odgovarajućom tehničkom opremom, uključujući rezervni sustav, kao i razrađene procedure za siguran rad sustava u neprekinutom režimu sudjelovanja u BPRV-u.

(2) U slučaju tehničkih poteškoća na opremi koju koristi, sudionik je obvezan odmah o tome obavijestiti Centralnu banku, a u najkraćem roku otkloniti nedostatke i osigurati redovno sudjelovanje u BPRV-u.

Članak 8.

(SWIFT status)

(1) Sudionik mora imati status domaćeg sudionika u platnom prometu u SWIFT-u, kao i odgovarajući SWIFT pristup.

(2) Sudionik mora razmijeniti sa svim ostalim sudionicima kontrolne ključeve kao i ostale podatke koje sustav BPRV-a koristi u postupku autentifikacije primljenih poruka.

Članak 9.

(Ovlaštene osobe)

Sudionik je obavezan osigurati potreban broj službenika osposobljenih i ovlaštenih za obavljanje platnog prometa.

Članak 10.

(Istupanje iz BPRV-a)

(2) Sudionik može istupiti iz BPRV-a podnošenjem zahtjeva Centralnoj banci, u pisanoj formi.

Članak 11.

(Isključivanje iz BPRV-a)

(1) Centralna banka može isključiti svakog sudionika iz BPRV-a, privremeno ili trajno, ako ne ispunjava uvjete sudjelovanja u BPRV-u ili prekrši utvrđena pravila, a ocijeni da bi njegovo dalje sudjelovanje moglo utjecati na rad cijelog BPRV-a.

(2) Sudionik se odmah isključuje iz BPRV-a, ako mjerama ovlaštene agencije ili nadzornog organa koje su preduzete protiv njega ne može obavljati usluge platnog prometa, kao i u drugim slučajevima spriječenosti obavljanja usluga platnog prometa.

DIO TREĆI - NAČIN I POSTUPCI PORAVNANJA

Članak 12.

(Platni nalog)

(1) Platni nalozi usmjereni u BPRV obvezno glase na BAM.

(2) Platni nalozi usmjereni u BPRV obvezno su u elektronskoj formi, popunjeni sukladno standardima SWIFT-a i važećim odredbama propisa koji reguliraju domaće platne transakcije. Vrste poruka plaćanja su: MT102, MT103, MT202 i MT205. Obvezno je popunjavanje polja 103 u zaglavlju poruke servisnim kodom BAP.

Članak 13.

(Izvršenje platnoga naloga)

- (1) Platni nalozi su nakon izvršenja u sustavu BPRV-a konačni i neopozivi.
- (2) Platni nalozi će biti izvršeni prema listi prioriteta. Ako dva ili više platnih naloga imaju isti prioritet, izvršavat će se najprije platni nalozi koji su vremenski ranije prispjeli u BPRV sustav.
- (3) Lista prioriteta platnih naloga uključuje prioritete od 1 do 98, a određuje ih sam sudionik. Ako sudionik ne navede prioritet, podrazumijeva se prioritet 98.
- (4) Sudionik je dužan pratiti i provjeravati status prosljeđenih platnih naloga u BPRV sustavu.

Članak 14.

(Opoziv platnog naloga)

- (1) Sudionik ili Centralna banka u ime sudionika, ako to sudionik propusti ili ako Centralna banka ocijeni potrebnim, može opozvati nalog koji je u redu čekanja za izvršenje.
- (2) Centralna banka može opozvati platni nalog u ime sudionika - pošiljatelja u slučaju zastoja platnog prometa iz tehničkih razloga, kad sudionik - pošiljatelj to ne može sam izvršiti.

Članak 15.

(Pogrešno usmjeren platni nalog)

- (1) Na traženje Centralne banke ili sudionika BPRV-a koji je pogrešno usmjerio platni nalog, sudionik koji je primio sredstva na osnovi pogrešno usmjerenog platnoga naloga dužan je vratiti doznačena sredstva:
  - a) do kraja radnog vremena, ako sredstva na račun komitenta - krajnjeg primatelja, nisu knjižena, ili
  - b) odmah po prijemu vraćenih sredstava od komitenta na čiji su račun knjižena pogrešno usmjerena sredstva.
- (2) Ako sudionik - primatelj ne može knjižiti nalog zbog nedovoljnih ili pogrešnih podataka na platnom nalogu, sudionik - primatelj će kontaktirati sa sudionikom - pošiljateljem i zahtijevati dopunu podataka ili će platni nalog vratiti sudioniku - pošiljatelju što prije, a najkasnije naredni radni dan.

Članak 16.

(Raspored rada BPRV-a)

- (1) Radni dani BPRV-a su svi radni dani tijekom godine, od ponedjeljka do petka.
- (2) Neradni dani BPRV-a su subote, nedjelje, 1. i 2. siječnja i 1. i 2. svibnja, a eventualno i drugi dani koje sukladno propisima i opravdanim razlozima odredi guverner Centralne banke.

(3) Radni dan BPRV-a počinje u 8.00 a završava u 16.00 sati, i u tom vremenu prima platne naloge.

(4) U slučajevima da radni dan BPRV-a iz bilo kog razloga kasni s početkom rada ili mora biti produžen, Centralna banka će o tome obavijestiti sudionike na najbrži i najprikladniji način.

DIO ČETVRTI - IZVRŠAVANJE NALOGA IZ KLIRINGA

Članak 17.

(Poravnanje naloga)

(1) Poravnanje naloga iz kliringa bit će izvršeno preko računa za poravnanje sudionika kliringa.

(2) Sudionici u žirokliringu Centralne banke, pravne osobe koje su u funkciji obračunskih agenata (npr. operatori kartičnog poslovanja) i Centralna banka kao agent za poravnanje BPRV-a, postupaju sukladno utvrđenim pravilima.

(3) Obračunski agent, nakon obavljenog kliringa, obavještava Centralnu banku o pozicijama sudionika - neto zaduženjima i neto odobrenjima, slanjem klirinškog izvješća, u elektronskoj formi, koja je utvrđena od strane Centralne banke.

(4) Centralna banka, na osnovi klirinškog izvješća iz stavka (3) ovog članka, provjerava da li se neto zaduženja mogu izvršiti u BPRV-u preko računa za poravnanje.

(5) Nakon što Centralna banka zaduži račun za poravnanje sudionika BPRV-a - neto dužnika, odmah izvršava odobrenje računa za poravnanje sudionika BPRV-a - neto povjeritelja, sukladno podnesenim klirinškim izvješćem. Poravnanje obveza i potraživanja iz kliringa smatra se konačnim i neopozivim u trenutku kad je odobren račun za poravnanje sudionika BPRV-a - neto povjeritelja. Centralna banka će obavijestiti sudionike BPRV-a o okončanju poravnanja naloga iz kliringa.

Članak 18.

(Izravno zaduženje kod poravnanja obveza iz žirokliringa Centralne banke)

(1) Poravnanje neto obveza iz žirokliringa Centralne banke iskazane u klirinškom izvješću, izvršava se izravnim zaduženjem računa za poravnanje sudionika BPRV-a - neto dužnika.

(2) Izravno zaduženje računa poravnanja izvršava se na osnovi klirinškog izvješća, koje Centralna banka po okončanju kliringa šalje svim sudionicima kliringa.

(3) Izravno zaduženje računa za poravnanje sudionika BPRV-a - neto dužnika izvršava se odmah, ako je na njegovom računu za poravnanje dovoljno sredstava. Ukoliko u redu za plaćanje s računa za poravnanje čeka više naloga, Centralna banka će prioritarno izvršiti platne naloge iz žirokliringa.

(4) Obveze svih sudionika - neto dužnika poravnavaju se izravnim zaduženjem računa za poravnanje, a u korist računa Centralne banke. Nakon što su obveze svih neto dužnika poravnane, Centralna banka odobrava pojedinačne račune sudionika - neto povjeritelja.

(5) Ako sudionik - neto dužnik u trenutku potrebe izravnog zaduženja nema dovoljno sredstava na računu za poravnanje, dužan je osigurati sredstva odmah po obavještavanju, a najkasnije u roku od

15 minuta. Ako sudionik ne osigura sredstva u ovom roku, Centralna banka zadržava pravo da na račun za poravnanje prebaci sredstva s računa rezervi sudionika. Zaduženje sudionika će se izvršiti odmah po osiguranju sredstava na računu za poravnanje.

(6) Ukoliko sudionici ni na jedan od prethodnih načina nisu u stanju osigurati sredstva za poravnanje, poravnanje neće biti izvršeno i postupit će se sukladno Operativnim pravilima za žirokliring.

(7) Prigovor od strane sudionika - neto dužnika, na obvezu nastalu u postupku kliringa, ne može zaustaviti izvršenje izravnog zaduženja računa za poravnanje. Ukoliko se ustanovi da je došlo do nepravilnog zaduženja, sudionik ima pravo da, tek po okončanju poravnanja, zahtijeva povrat sredstava.

DIO PETI - NASTAVAK RADA U IZVANREDNIM OKOLNOSTIMA

Članak 19.

(Planovi za izvanredne okolnosti)

Centralna banka i sudionici obvezni su da imaju pripremljene planove za izvanredne okolnosti s postupcima i mjerama za nastavak pouzdanog, ispravnog i zakonitog rada BPRV-a.

Članak 20.

(Preduzimanje mjera u izvanrednim okolnostima)

Centralna banka u izvanrednim okolnostima preduzima sve neophodne mjere za osiguranje nastavka pouzdanog, ispravnog i zakonitog rada BPRV-a, najkasnije u roku od dva sata.

Članak 21.

(Osiguranje uvjeta za rad na rezervnoj lokaciji)

Centralna banka i sudionici će osigurati uvjete da se planovi za izvanredne okolnosti iz članka 19. ovih operativnih pravila mogu realizirati na rezervnoj lokaciji u slučaju potrebe.

Članak 22.

(Kršenje pravila i postupaka za postupanje u izvanrednim okolnostima)

Neosiguranje uvjeta za rad na rezervnoj lokaciji i nedonošenje planova za izvanredne okolnosti, kao i nepridržavanje mjera Centralne banke za postupanje u izvanrednim okolnostima, smatrat će se kršenjem pravila i postupaka BPRV-a.

DIO ŠESTI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 23.

(Stavljanje izvan snage)

(1) Danom stupanja na snagu ovih operativnih pravila prestaju da važe Operativna pravila broj: 01-766/04, od 19.11.2004. godine, Odluka broj 01-763/04, od 19.11.2004. i Odluka broj: 01-1403/08, od 9. 10. 2008. godine.

(2) Za status sudionika BPRV-a, osim odobrenja za obavljanje platnog prometa, neophodno je prihvatanje operativnih pravila za BPRV, što sudionici potvrđuju pisanom izjavom.

(3) Sudionici BPRV-a koji su taj status stekli sukladno Operativnim pravilima, broj: 01-766/04, od 19. studenoga 2004. godine, dužni su svoja akta uskladiti s odredbama ovih operativnih pravila i dati pisanu izjavu iz stavka (2) ovog članka do 30. lipnja 2016. godine, a ukoliko to ne učine, gube status sudionika u BPRV-u.

Članak 24.

(Stupanje na snagu)

Ova operativna pravila stupaju na snagu 15 dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH" a objaviće se i u „Službenom glasniku Republike Srpske“, „Službenim novinama Federacije BiH" i „Službenom glasniku Brčko distrikta BiH".

Predsjedatelj

Upravnog vijeća Centralne banke

Bosne i Hercegovine

GUVERNER

dr. Senad Softić